

CZU 343.343.3

CONSIDERAȚIUNI PRIVIND OBIECTUL JURIDIC ȘI MATERIAL AL INFRAȚIUNII DE HULIGANISM

Valentin CHIRIȚA,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-7711-022X

Vitalie TIHON,

doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, avocat
ORCID: 0000-0003-0511-5563

Rezumat

Problemele legate de asigurarea securității și ordinii publice sunt în prezent de o importanță majoră pentru statul nostru. Ordinea publică, reprezentând baza securității naționale, este una dintre componentele necesare și extrem de importante ale bunei funcționări oricărui stat de drept. Perturbarea armoniei sociale reprezintă o amenințare serioasă la adresa dezvoltării economice, politice și spirituale a țării. Pe fondalul unor procese nefavorabile în unele sfere ale societății, apar tendințe criminale negative, care reprezintă un grav pericol pentru persoane, proprietate și ordine publică în ansamblu. Huliganismul este una dintre cele mai răspândite și periculoase infracțiuni contra ordinii publice.

Cuvinte-cheie: huliganism, securitate publică, ordine publică, obiect juridic, obiectul material al infracțiunii.

Summary

Issues related to ensuring public security and order are currently of major importance to our state. Public order, representing the basis of national security, is one of the necessary and extremely important components of the proper functioning of any rule of law. The disruption of social harmony is a serious threat to the economic, political and spiritual development of the country. Against the background of unfavorable processes in some spheres of society, negative criminal tendencies appear which represent a serious danger to persons, property and public order as a whole. Hooliganism is one of the most widespread and dangerous crimes against public order.

Keywords: hooliganism, public security, public order, the legal object, the material object of the crime.

Unul dintre elementele componenței infracțiunii de huliganism, ca, de fapt, a oricărei alte infracțiuni, este obiectul infracțiunii.

În teoria dreptului penal, problema determinării obiectului infracțiunii este una dintre cele mai complicate și controversate. În acest context,

autorul V.N. Kudreavțev menționează că: „Determinarea obiectului infracțiunii reprezintă un program preliminar pentru alegerea acelei grupe de componente adiacente unde va trebui ulterior căutată mai minuțios norma necesară” [1, p. 148].

Tocmai obiectul infracțiunii apare ca un criteriu de bază pentru delimitarea infracțiunii de alte încălcări de lege, precum și pentru stabilirea exactă a locului unei norme concrete în sistemul normelor părții speciale a legii penale.

Termenul „obiect” este de origine latină („objectum”) și semnifică element, materie asupra căreia este îndreptată o activitate [2, p. 552].

În teoria dreptului penal, obiectul infracțiunii este definit în mod diferit.

În viziunea autorilor Alexandru Borodac și Marian Gherman, obiectul infracțiunii este valoarea la care se atentează și pe care legea penală o ocrotește de atentatele infracționale, valoare căreia i se cauzează sau i se poate cauza o anumită daună. Valoarea socială, numită și valoare juridică, este unanim recunoscută ca relație socială. Relațiile sociale reglementate de normele juridico-penale capătă caracterul unor raporturi numite juridico-penale [3, p. 59].

Obiect al infracțiunii în dreptul penal sovietic, susține autorul N.I. Zagorodnikov, sunt relațiile sociale socialiste, ocrotite de legea penală [4, p. 12].

Autorul A.A. Piontkovski afirmă că fiecare infracțiune săvârșită atentează, într-un mod direct sau indirect, la relațiile societății socialiste. Drept obiect al infracțiunii pot apărea orice relații sociale ocrotite de legea socialistă. În unele cazuri însă, în calitate de obiect pot apărea nu înseși relațiile sociale, ci elemente ale acestora, exprimate prin manifestări materiale, adică patrimoniul, integritatea fizică etc. [5, p. 111].

Concomitent, în literatura de specialitate a fost exprimată opinia că în calitate de obiect al infracțiunii pot apărea numai unele elemente ale relațiilor sociale, cum ar fi subiectul lor [6, p. 241] sau bunurile materiale, ca formă materială a existenței relațiilor sociale etc., prin intermediul cărora sunt vătămate sau puse în pericol relațiile sociale constituite în jurul acestora [7, p. 42].

Potrivit doctrinei juridice române, obiectul infracțiunii poate fi definit ca valoarea socială și relațiile sociale create în jurul acestei valori, care sunt prejudiciate ori vătămate prin fapta infracțională [8, p. 195; 9, p. 166; 10, p. 110].

Reieșind din definițiile prezentate mai sus, putem conchide că obiectul infracțiunii este un ansamblu de relații sociale și valori care sunt lezate sau puse în pericol prin săvârșirea faptei prejudiciabile prevăzute de legea penală.

Pentru o analiză mai detaliată a obiectului infracțiunii de huliganism,

doctrina dreptului penal distinge convențional noțiunile de obiect juridic general, obiect juridic generic (de grup) și obiect juridic special al infracțiunii.

Obiectul juridic general îl constituie totalitatea relațiilor sociale în care se manifestă interesele persoanei, ale societății, ale statului, care sunt ocrotite de legea penală împotriva atentatelor infracționale. Acestea sunt enumerate în linia generală în art. 2 alin. (1) CP: „Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept.”

Obiectul juridic generic (de grup) este comun pentru un anumit grup de infracțiuni, constituind, în același timp, o parte a obiectului juridic general și aflându-se într-un raport de la parte la întreg față de acesta [11, p. 145].

Astfel, determinarea obiectului juridic generic se poate realiza potrivit denumirilor capitolelor Părții speciale a Codului penal.

La baza sistematizării normelor penale în capitole, legiuitorul a pus unul sau mai multe obiecte juridice generice ale infracțiunilor. De exemplu, infracțiunile din Capitolul XIII al Părții speciale a CP sunt reunite potrivit câtorva obiecte juridice generice: securitatea publică și ordinea publică. Această sistematizare are o importanță deosebită pentru codificarea normelor juridico-penale. Adoptând legea penală, legiuitorul plasează infracțiunile în Partea specială a Codului penal într-o anumită consecutivitate, bazându-se pe obiectul juridic generic.

Obiectul juridic generic al infracțiunii de huliganism îl constituie anume relațiile sociale din domeniul securității publice, precum și din domeniul ocrotirii ordinii publice.

Securitatea publică este o categorie socială complicată, pentru care nici până în prezent nu a fost elaborată o concepție unică. Elucidarea conținutului conceptului securității publice și a coraportului acestuia cu conceptul „ordinea publică” este o problemă destul de dificilă.

Prin „securitate publică” se înțelege un sistem de reguli care asigură ocrotirea celor mai importante valori ale persoanei, valori materiale și spirituale ale societății, autoritatea puterii oficiale, precum și suveranitatea și inviolabilitatea teritorială a țării [12, p. 399].

Ordinea publică reprezintă un sistem de reguli de conviețuire socială ce asigură liniștea socială, funcționarea normală a organelor de stat sau obștești, precum și relațiile sociale dintre cetățeni în toate domeniile activității sociale, acceptate de societate [12, p. 399].

Conceptul de infracțiune care atentează la securitatea publică poate fi diferențiat în sens larg și în sens îngust [13, p. 447].

Securitatea publică privită în sens larg este compusă din mai multe grupe de relații sociale în domeniul: condițiilor neprimejdioase pentru viața întregii societăți; securității ecologice; sănătății populației și al moralei întregii societăți; securității intereselor proprii, sociale sau de stat în procesul efectuării diferitelor genuri de lucrări; securității intereselor proprii, sociale sau de stat în procesul manipulării obiectelor periculoase pentru societate; securității intereselor proprii, sociale sau de stat în procesul utilizării mijloacelor de transport; securității intereselor proprii, sociale sau de stat în procesul utilizării informației computerizate [13, p. 447].

În sens îngust, securitatea publică reprezintă un sistem al relațiilor sociale ce asigură condiții neprimejdioase pentru viața fiecărui membru al societății, securitatea intereselor acestuia, ordinea publică etc. [13, p. 448].

Totodată, securitatea, ca o condiție a funcționării și dezvoltării societății, are la bază două criterii: obiectiv și subiectiv. Criteriul obiectiv este reprezentat de nivelul ocrotirii reale realizate prin: sistemul reglementării legislative, măsuri organizatorice privind folosirea mijloacelor materiale, realizarea acestor măsuri de către organele de ocrotire a normelor de drept și alte organe competente. Criteriul subiectiv al securității publice este un element al psihologiei sociale, adică liniștea publică; sentimentul de protejare, de siguranță personală și a persoanelor apropiate, inviolabilitatea bunurilor; încrederea în funcționarea normală a organizațiilor și instituțiilor de stat sau obștești [14, p. 42].

Criteriul subiectiv este nu mai puțin important decât realizarea măsurilor reale de asigurare a acestei securități, deoarece lipsa de frică, panică și nesiguranță este o condiție necesară și de prima importanță pentru funcționarea unei societăți civile sănătoase.

O definiție generală a infracțiunilor contra securității publice ar fi următoarea: „cele fapte prejudiciabile (acțiuni sau inacțiuni), prevăzute de legea penală, cauzând daune considerabile relațiilor sociale, care asigură starea normală a liniștii sociale, funcționarea normală a instituțiilor sociale, securitatea intereselor personale, obștești sau de stat la realizarea diferitelor activități ori la folosirea mijloacelor periculoase sau care creează pericolul cauzării unor astfel de daune” [15, p. 117].

Componențele de infracțiuni care au anumite tangențe cu huliganismul, cum ar fi dezordini în masă, comunicarea mincinoasă cu bună-știință despre actul de terorism, vandalismul etc., sunt plasate de către legiuitor în capitolul XIII al Părții speciale a Codului penal: „Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice”.

Pornind de la denumirea capitolului și bazându-ne pe coraportul logic dintre parte și întreg, grupul de infracțiuni reunite în capitolul dat poate fi

delimitat convențional în infracțiuni contra securității publice (de ex.: luarea de ostatici, actul terorist) și în infracțiuni contra ordinii publice (de ex.: huliganismul, vandalismul).

Concretizarea obiectului juridic al infracțiunii se realizează cu ajutorul obiectului special.

Obiectul juridic special este o parte a obiectului juridic generic. Prin obiect juridic special se înțelege valoarea socială concretă la care se atențează prin comiterea infracțiunii. Obiectul juridic special este un semn obligatoriu pentru fiecare componentă de infracțiune, de asemenea, acesta are o importanță practică deosebită pentru calificarea corectă a infracțiunilor, deoarece permite a individualiza o infracțiune în cadrul unui grup de infracțiuni. Cu alte cuvinte, devine posibilă sistematizarea infracțiunilor unui capitol într-un subsistem.

De regulă, fiecare infracțiune are un singur obiect juridic special. Există însă și infracțiuni care atentează concomitent la câteva obiecte juridice speciale, astfel unul fiind principal, iar altul-secundar.

Prin obiect juridic special principal se are în vedere relația socială pentru care a fost instituită infracțiunea corespunzătoare, care permite a dezvălui natura ei socială și juridică. Aceasta relație socială este întotdeauna afectată, de altfel nici nu ar exista infracțiunea dată.

Obiectul juridic special principal al infracțiunii de huliganism sunt, prin urmare, relațiile sociale din domeniul ordinii publice, deoarece infracțiunea dată, în mare măsură, cauzează daune intereselor unui cerc larg de persoane.

Deci, cum deja s-a mai menționat, ordinea publică reprezintă un sistem de reguli de conviețuire socială ce asigură liniștea socială, funcționarea normală a organelor de stat sau obștești, precum și relațiile sociale dintre cetățeni în toate domeniile activității sociale, acceptate de societate [12, p. 399].

Obiectul juridic special secundar reprezintă relațiile sociale care, meritând o ocrotire penală de sine stătătoare, în cazul altor infracțiuni sunt ocrotite împreună cu obiectul juridic special principal al acestora și cărora li se poate sau nu cauza o daună în legătură cu atentarea la obiectul juridic special principal [16, p. 116].

Prin urmare, pornind de la structurarea obiectului juridic special al infracțiunii, considerăm că în calitate de *obiect juridic special secundar* al infracțiunii de huliganism se prezintă relațiile sociale protejate de lege referitoare la libertatea psihică a persoanei, adică inviolabilitatea, libertatea conduitei, care exclude orice constrângere fizică, precum și integritatea corporală, sănătatea persoanei, patrimoniul acesteia.

Obiectul material reprezintă entitatea materială asupra căreia se în-

dreaptă influența infracțională nemijlocită, prin intermediul căreia se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii [17, p. 151].

Prin obiectul material al infracțiunii, consideră autorul A.V. Naumov, se înțelege entitatea materială a lumii exterioare, asupra căreia influențează nemijlocit infractorul, realizând atentarea criminală asupra respectivului obiect [18, p. 154].

Astfel, prin obiectul material al infracțiunii se înțelege entitatea materială, de natură însuflețită sau neînsuflețită (un obiect, un bun, un lucru, corpul persoanei etc.), asupra căreia influențează nemijlocit infractorul, prin intermediul căruia se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii.

Așadar, corpul fizic al persoanei, privit ca o totalitate de funcții și procese organice ce mențin individul în viață, poate constitui obiectul material al infracțiunii de huliganism. De asemenea, drept obiect material al respectivei infracțiuni pot apărea bunurile materiale ale persoanei.

Referințe bibliografice

1. Кудрявцев В.Н. Объективная сторона преступления. Москва: Госюриздат, 1960, 244 p.
2. Dicționarul limbii române moderne. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958, 961 p.
3. Borodac A., Gherman M. Calificarea infracțiunilor. Chișinău, 2006, 264 p.
4. Загородников Н.И. Значение объекта преступления для определения меры наказания по советскому уголовному праву. În: Труды Военно - юридической Академии Красной Армии №10. Москва, 1949, p. 3-47.
5. Пионтковский А.А. Курс советского уголовного права. Часть общая, том II. Москва: Наука, 1970, 516 p.
6. Коржанский Н.И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны. Москва, 1980, 248 p.
7. Исаев М. Имущественные преступления. Москва, 1938, 219 p.
8. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: All, 1997, 648 p.
9. Oancea I. Drept penal. Partea generală. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971, 571 p.
10. Zolyneac M., Michinici M. Drept penal. Partea generală. Iași: Chemarea, 1999, 516 p.
11. Basarab M. Drept penal. Partea generală. București: Lumina LEX, 1997, 415 p.
12. Borodac A. Manual de Drept penal. Partea specială. Chișinău, 2004, 622 p.
13. Уголовное право. Общая часть. Особенная часть. Под редакцией Ветрова Н.И. и Ляпунова Ю.И. Москва: Юриспруденция, 2001, 640 p.

14. Овчинникова Г.В., Павлик М.Ю., Коршунова О.Н. Захват заложника: уголовно-правовые, криминологические и криминалистические проблемы. Санкт-Петербург: Юр. центр Пресс, 2001, 259 p.
15. Cușnir V., Carp S., Berliba V. ș.a. Studiu selectiv în materie de drept penal. Chișinău, 2004, 192 p.
16. Manual de Drept penal. Partea generală. Redactor coordonator Borodac A. Chișinău, 2005, 516 p.
17. Botnaru S., Șavga A., Grosu V., Grama M. Drept penal. Partea generală, vol. I. Chișinău: Cartier juridic, 2005, 624 p.
18. Наумов А.В. Российское уголовное право. Общая часть: курс лекций. Москва: БЕК, 1996, 560 p.